

Copie.

*Acta synodi Leoverdianae, begonnen des morgens
tot 9 vuiren op den 9 Junij 1612.*

Is vooreerst de naeme Godes aengeroepen, gelijk in alsulcke vergaderingen behoort te geschieden, ende voorts tot een praeses deses synodi door eendrachtige stemmen vercooren de eerwerdige, welgelerde ende godsalige BERNHARDUS FULLENUS, dienaer des h. evangeliï tot Leuwaarden, ende D. GUILHELMUS FOLKERI, dienaer des godlijcken woordes aen St. Jacobi parochie op der Bildt, tot scriba.

Daernaer sijn de procuratien ingeeijschet, overgeleevert ende geleesen, alle meede voor goet gekennet ende aengenomen.

Vooreerst hebben de E. E. M. welwijse ende versienige ABRAHAM ROORDA ende RINICUS ATSMAN, heeren Gedeputeerde Staten van Frieslandt ende gecommitteerde op dese tegenwoordige vergaderinge, haere commissie voorgesteld ende geleesen, welcke van den broederen met aller vrientschap aengenomen sijn.

Ende sijn wt Leuwaerder classe met genoechsamer procuratie op den synodo verscheenen: als dienaren BERNHARDUS FULLENUS, dienaer des h. evangeliï tot Leuwaarden, ende DANIEL JOHANNIS, dienaer tot Bergum, ende als ouderlingen de E. E. heeren JOHANNES VAN DE SANDE wt Leuwaarden ende POPKO VAN ROORDA wt Grouw;

wt den classe van Sevenwouden: D. JOHANNES MELBOMÆUS, dienaer tot Langweer, ende ABRAHAMUS DOMINICI, dienaer tot Tzerckgaest, ende HENDRICK BRUCHTERS, tot Oldeholwold als ouderlingh; SIUERT KEMPES WIAERDA is niet verscheenen, doch sijnes affwesens genoechaem ontschuldicht;

1) Eigenhandige onderteekening.

wt het classis van Sneeck: D. WIBRANDUS PETRI, dienaer des h. evangeli in Heeg, ende D. JOHANNES HICHTUMANNUS, dienaer des godlicken woordes in Isbrechtum; d'ouderling van Sneeck is door de gecommiteerde dienaeren sijnes wtblijvens met goede reeden geexcuseert; DIRCK DIRCKSEN van Slooten wert alsoch verwachtet;

wt den classe van Bolswert: CORNELIUS FLORUS ende GUALTHERUS REGNERI als dienaeren, de E. welgeleerde TACKO VAN AYSMA als ouderlingh; de E. TIMEN FRANSEN is sijner swackheijts halven niet verscheenen;

wt den classe van Franeker: D. PETRUS VOMELIUS, dienaer tot Harbaijum, ende D. GUILHELMUS FOLKERI, dienaer des h. e. aen St. Jacobi-parochie op der Bilt, ende de E. WJBBE JACOBS, ouderling van Franeker, ende SIERCK HALJES, als ouderling van Osterbierum;

wt den classe van Dockum: D. HILARIUS SIBRANDI, dienaer des h. e. tot Aengium, ende D. BARTHOLDUS HUSMANNUS, dienaer tot Ec, ende BOODES CLAESSEN, als ouderling van Holwert, ende CAERL JANS, als ouderling van Dockum.

Desselvigen daechs naer noen tot 2 vuiren int heerlesen der resolutien des voorleedenen jaers sijn dese navolgende dingen voorgevallen.

1. Werden alle classen deser provincie gebeden haere weldadicheijt noch eens aen het arme huisgesin TAMMONIS LYRANI te bewijzen tot affdoeninge der gemaecter schulden, twelck gedaen zijnde sullen de deputati synodi bij de E. heeren Gedeputeerde jaers twee off drie maelen naer eijsch der saecken versoecken om eenich bijstant voor hem te becomen, opdat alsoo de classen voortaan van de swaericheijt mogen ontslaghen werden.

2. De deputati synodi werden mitsdesen gelasticht om bij de E. heeren Gedeputeerde Staten te bevorderen, dat aen alle onderofficieren ernstige aenschrijvinge gedaen werde, ten eijnde alle jaermerkten ende insonderheijt het boelgoed vercoopen ende andere meer onregeltheden, op Sondagen tot nadeel des h. godsdienst gebruecklijck, mogen verhindert ende naer behooren belettet worden.

3. De 19 resolutie des 22 Maj 1611 genomen aengaende d'onderteicke-ninge des Catechismi ende Nederlantsche Confessie wert verstaen, dat se niet alleene van den professoren theologiae, maer van allen anderen professoren mede, niemant wtgesondert, behoort gedaen te werden, ende sullen daeromme deputati synodi nae wtwijzen der vooriger resolutie bij de E. heeren Gedeputeerde tselvige bevorderen.

4. De resolutie van de oprichtinge des nieuwen classis int suijder-
quartier van Bolswaert, verleeden jaer tot Dockum genomen, wert voor

dit jaer alsnoch in zijn geheel gelaten, ter tijdt tegen toekompstigen synodo een gravamen dienaengaende aen allen classen intijds werde overgesonden. Ende sullen de broederen des classis Bolsverdianae ge-duijrende die tijdt in alle vrede naer desen haer reguleeren ende sal de derde bijeencompste tot Worckum alleene voor wettelijck gehouden werden.

5. Alsoo tusschen JOHANNEM HILLEBRANDI, dienaer des godlijcken woorts te Dronrijp, ter eenre ende BERNHARDUM FULLENIUM, dienaer te Leuwaerden, ter andere sijden seecker misverstant ontresen is geweest, ende tot weg-neeminghe desselven ende reconciliatie van de persoonen voorss. wij JOHANNES MELBOMÆUS ende WIBRANDUS PETRÆUS dienaren ende JOHAN VAN DEN SANDE ende TACO VAN AYSMA als ouderlingen bij den synodo tegenwoordich binnen Leuwaerden vergadert gecommitteert zijn, so ist dat, partijen voorss. voor ons geccompareert zijnde, JOHANNES HILLEBRANDI heeft verclaert tot interpretatie van sijn verclaringe, daervan acte gemaect is in het classicale boeck van Franeker, dat FULLENIUS van hem HILLEBRANDI in den synodo Doccumana niet versocht om seecker clausul ofte acte heimelickerwijse sonder voorweten der broederen des synodi te roijeren, dan begeert heeft, dat hij hem HILLEBRANDI als doemaels praeside den broederen bij het revideren der synodale voorgesteld werden mochte, off het niet goet was, dat gemelte clausul ofte acte worde wtgelaten, ende dat hij voor zijne persoone noijt gedacht heeft FULLENIUM van soodanige voorneemen te beschuldigen, veele weiniger crimine falsi te beswaren, maer hem ter contrarie geliefft ende gehouden als eenen, die met allen ernst ijverde voor die goede resolution ende ordonnantien der kercken Gods. Welcke verclaringe FULLENIUS aengehoort hebbende heeft hem daermede gehouden voor gecontenteert ende ontslaet voortaen dominum JOANNEM HILLEBRANDI van alsulcke suspicien, daermet hij duslange aengaende dese beschuldige mochte beswaert geweest zijn. Ende sijn partijen daermede christelijck reconcilieert met verclaringe van alle misnoegen, soo d'eene tegens den anderen geschept mochte hebben, wt hun herten te setten ende voortaen broederlijck met malckanderen te willen leven, versoeckende dat hiervan drie gelijkeluidende acten gemaect ende hun elckes eene ter handen gestelt ende eene onder de acten des tegenwoordigen synodi geregistreert werden mochten. Actum den 10 Junij 1612 in kennisse van ons. Onderstont

JOANNES MELBOMÆUS, ecclesiastes	WIBRANDUS PETRÆUS, dienaer
Loehoveranus.	Jesu Christi in Heeg.
J. VAN DEN SANDE.	T. AYSMA.

Gecollationeert met sijnen principale is daermede bevonden te accordeeren in kennisse van mij GUILHELMUS FOLKTERI, scriba synodi.

6. D. GELLIUS SCHOTANUS in persoone voor den synodo gecompareeret ende ingebracht hebbende, wat tot defensie ende justificatie sijner saecke mochte dienen aengaende de sententie, over hem in den synodo Doccumana genomen, tsynodus op alles in de vreesse Godes rijpelicken gelettet ende geconsidereert hebbende naer behooren approbeert de resolutie des synodi Doccumanae, over hem genoomen ende wtgesproocken, mits daerbij doende, dat de deputaten synodi door haerselven off anderen, van haer daertoe gecommitteert, bij de E. heeren volmachten off Gedeputeerde Staten sullen neersticheijt doen om voor hem een jaerlixte onderhoudt te becomen. Ende zall hij onderdes de proffijten tot aen Lichtnis toecomende genieten ende tclassis van Bolswaert de dienst bewaeren.

Het besluit deses synodi over D. GELLIUM SCHOTANUM genomen hem voorgelesen sijnde, heeft ad nationalem synodum off daer hij meende recht te hebben geappelleert, vermits hij claechde door tselvige grootelijcx beswaert te zijn.

Hiernaes sijn d'overgesondene gravamina gelesen ende daerop geresolveert, als volget, den 11 Junij voor noen.

1. Op het 1 gravamen Leoverdianae ende 1 Sneecanae om een nationalem synodum te becomen is besloten, dat de deputati synodi omnium provinciarum door aendrijven der deputaten deser landtschappe op het spoedichste een plaets met malckanderen mogen beramen, op dewelcke sij respectivelijck vergadert sijnde middelen mogen vinden om op het gevoechlickste een nationalem synodum te versoecken aen de Generaliteijt, tot welcken fine bij desen synodo raetsaem gevonden is de heeren Gedeputeerde der Staten te begroeten, dat haer believe aen de gecommitteerde deser provincie sittende in de Generaliteijt een missive aff te veerdigen, waerdoor sulckes van wegen onse provincie versocht worde. Daerbij oock dit synodus hun deputeerde in last geeft, dat sij door de bequaemste wegen in hun discretie gelaten sijnde meede bemiddelen bij de volmachten der kercken in andere provincien, dat gelijcke missiven wtte naeme van ander provincien respectivelijck off in cas van onwillicheijt eeniger provincien ten minsten wt de naeme der goetwilliger aen de Generaliteijt gaen ten fine voorschreven.

2. Op het 1 gravamen Sylvanae ende 2 classis Franequeranae van eenicheijt te houden in doopen ende trouwen blijvet het synodus bij de voorige resolutien, daervan genomen in verscheijden synoden als Harlingen 1610 ende andere.

3. Op het 2 Sneecanae ende de 2 laeste poincten des 4 Bolswardianae van diegeene, die door sinistre middelen eenige beroepingen becomen

hebben ende noch becomen sullen, wert alle classen wel neerstige belastingen gedaen, dat waer de saecke notoir is, sij naer behooren met denselvigen procederen, ende daer noch geen genoegsame kennisse is, desulke van dien op haer conscientie te ondervragen, ende die haer sonder eenich examen in een plaetse nedersetten, sullen de facto gedestitueeret werden. Ende so emant eenige kennisse van desen van anderen onder andere classen sorterende mochte hebben, sal de persoon daarvan in tijde moeten verwittigen.

4. Op het 3 gravamen classis Sneecanae van het collegium der alumnen wert de deputaten synodi mitsdesen belastet de memorie van dien de heeren Gedeputeerde te vernieuwen.

5. Op het 1 classis Bolswardianae om alle goede resolutien te effectueren wert den deputatis synodi belasticht te bevorderen, dat het extract tegen St. Jacob aen allen classen werde overgesonden nae voorgaende besluytingen.

6. Op het 3 gravamen Bolswardianae classis werden de dienaren so in de steeden als ten platten lande vermaent boeck te houden van de houwelicksche proclamatie ende naer verloop van een halff off geheele jaer de naemen dergeener, die ongetrouwt sijn gebleeven haere respectieve overricheden over te geven ende bij haer aen te houden, dat de delinquanten de breucken naer landtsordonnantie mogen affgenomen werden, van gelijcken haer meede vermanen om tegens d'anderen, wiens naemen niet over de kercke geproclameeret sijn, van gelijcken te procederen, des dat de deputati synodi gelastet sullen sijn de heeren Gedeputeerde te begroeten om aenschrijvinge te doen aen alle officieren om het boek, daer de getroude ende ongetroude in staen, alle jaeren de dienaers aff te eijschen om naer landtsordonnantie met haer te procederen.

7. Het 4 gravamen classis Bolswardianae van de vrije pastorijen over te dragen aen alle dienaren wert gelaten bij de voorige resolutie, daarvan genomen, ende de classen mitsdesen wel ernstich belastet geen beroepingen te approberen, dan die slandts resolutie conform sijn.

8. Op het 6 des vorigen classis van de verbeeteringe des schoolmeesters onderhoudt ten platten lande blijvet het synodus bij de resolutie, daarvan in synodo Doccumana voorleeden jaer genomen.

9. Op het 6 des voorgemelden classis van de druijckerien is van den synodo geresolveert, dat de deputaten synodi tselvige den E. heeren Gedeputeerde eens wederomme vernieuwen ende dienaengaende vermaen daarvan doen.

10. Het 7 des voorgaenden classis het 1 point van dien, spreekende van de kerckvoochden ende andere officieren ten platten lande, dat se ten minsten behooren goetgunners der Gereformeerde religie te zijn, blijvet het synodus bij de voorige resolutien deses landtschappes ende der synoden voormaels hiervan genomen.

11. Op het 9 des classis Bolswardianaë, dat de groote plaetsen als Mackum ende andere met een eijgentlicken dienaer mogen versien werden, wert den deputatis synodi bij de E. heeren Gedeputeerde Staten te be-
arbeijden gelastet, dat tselvige onder de additionalen articulen mede mach werden gestellet, ten eijnde op toecompstighen landsdach daarvan gehandelt ende gesproken mach werden.

Den 11 Junij 1612 naer noen te 2 vuiren is men getreden tot de particuliere vraegstucken.

1. Is van de synodo geresolveert, dat d'acte van versoeninge, tusschen EPO VAN ALUE ende den classen Bolswardianam geteckent, in de copien, welke aen alle classen sullen werden overgesonden, wtgelaten zal werden.

2. Is meede van den synodo beslooten door eendrachtige stemmen, dat wt de naeme van dese vergaderinge de E. E. heeren Gedeputeerde Staten hoochlijcken sullen bedancket werden voor haeren ijver ende grooten vlijt, in de bevorderinge ende welstant der kercke Godes ende suijsere leere desselvigen aangewendet ende gedaen, waertoe seeckere personen wt het midden der vergaderinge deses synodi gecommitteert zijn om sulckes te doen.

3. Hiernaë is censura morum gehouden, ende de broeders een den anderen in broederlijke liefde gehoort ende verstanden hebbende sijn zij getreden tot verkiesinge der deputaten synodi, ende sijn nae oordere van de gedeputeerde der classen gecontinueert in haeren dienste:

wt Leuwaerder classis D. HENRICUS HINCKENA, dienaer tot Britzum, ende D. KEMPO WIAERDA, ouderlingh der kereke van Leuwaerden;

wt den classe van Sevenwolden in verfullingen van de twee affgaende D. GERARDUS VOCKINGIUS, dienaer tot Oosterzee, ende SIKKE zijn ouderlingh;

wt den classe van Sneek D. HUGO PETRI, dienaer tot Oosterwierum, ende JOCHEM RIENCXS als ouderlingh van Sneek;

wt den classe van Bolswaert D. GODESCHALCUS, dienaer tot Bolswaert, ende LIEUWE ANNES, ouderlingh binnen Bolswert;

wt den classe van Franeker D. JOHANNES HILLEBRANDI, dienaer op Dronrijp, ende GERBRANT TEUNIS als ouderlingh aen St. Jacobi-parochie op der Bildt;

wt den classe van Dockum D. NICOLAUS JOHANNIS, als dienaer op Rinse-mergeest, ende DIRCK CLAESZ, burgemeester tot Dockum als ouderlingh.

Nae desen zijn verscheenen D. JOHANNES NICOLAI, dienaer tot Dockum, ende HENRICUS HINCKENA, dienaer tot Britzum, ende heeft de voorgenoemde JOHANNES van sijn 42 gul. 11 sts. 8 penn., welcke verleeden jaer bij hem berustende waeren gebleven, goede reeckeninge gedaen, ende is deselve voor goet van den synodo gekennet ende sijnes lastes quiteeret.

Ende heeft meede HENRICUS HINCKENA sijnes ontfangs ende wtgaves goede reeckeninge gedaen, ende is sijn ontfangh bevonden tot de somma van 217 karolusgul. 8 stuivers. Hierentegen d'wtgave tot den summa van 146 karolusgul. 8 penn., ende dit affgetogen sijnde van den ontfangh, is in gereeden gelde bij hem berustende gebleven de somma van 71 karolusgul. 7 sts. 8 penn. Ende is meede sijn reeckeninge van den gantschen synodo voor goet bekennet ende dienaengaende bedancket.

Eindelijk is tijdt beramet ende plaetse tot het toecompstige synodum, dat op de Jouwer gehouden sal werden acht dagen naer Pinxster in den jaere 1613, ende sijn de gecommiteerde van de Gedeputeerde deses landtschaps haeres afscheijdts gedancket ende sijn deselve met behoorlijke reverentie ende erbiedinge jae dancksegginge, gelijk sulckes behoort, haeres geduierigen bijwesens bedancket.

Eindelijkken is de sijnodale vergaderinge met dancksegginge aen den Heere aller heeren geslooten, gelijk se met aenroepinge desselvigen begonnen is, ende sijn de broederen in vrientschap gescheijden malckanderen in schut des Alderhoochsten bevelende. Ende sijn dese besluytingen van wegen des gantschen synodi a praeside et scriba hujus synodi verteijckent des avonts op den 11 Junij 1612.

Onder den principalen stont ende was geteijckent

BERNHARDUS FULLENUS, pro tempore praeses synodi.

GUILHELMUS FOLKERI, scriba synodi.

Gecollationeeret met sijnen principale, is bevonden daermeede te accorderen in kennisse van mij

GUILHELMUS FOLKERI, scriba synodi. 1)